Mr. H.E. Koning, president van de Algemene Rekenkamer. Foto: Levien Willemse, Rotterdam.

Aan het werk

Kees Bruin

Mijn baas die de krant zit te lezen. De achttiende eeuwse ramen geven uitzicht op statig groen. Aan de muur hangt het koninklijk paar. Op zijn bureau staat een boeket bloemen en in zijn knoopsgat zit een lintje. Naast de tekstverwerker staat een radio die vaak hard aanstaat. Tegenwoordig staat op het bureau ook nog een televisie, onmisbaar attribuut voor de hedendaagse bekleder van een hoog ambt, maar die was er nog niet toen de foto gemaakt werd. Desondanks voldoende signalen om te begrijpen dat dit niet zomaar iemand is.

De foto werd een paar jaar geleden afgedrukt in ons *Sociaal Jaarverslag*. In dit glossy boekje worden gegevens over in- en uitstroom, leeftijdsopbouw, percentages allochtonen en gehandicapten, interne scholing, het bewust belonen, jubilea, sinds jaar en dag gelardeerd met portretten van medewerkers. Steeds wordt gepro-

beerd er een soort actiefoto's van te maken - dynamische organisatie! -, ook nu weer: controleurs op werkbezoek, een bureauchef tijdens een vergadering, maar ook de bode die post bezorgt en Agaath van de kantine die soep opschept. Iedereen is nogal nadrukkelijk aan het werk en dat geldt ook hier. 'President Koning stelt zich voor de Collegevergadering op de hoogte van het laatste nieuws.' Naast de krant waarin hij leest - ik vermoed dat het het NRC *Handelsblad* is - zien we er nog vier liggen. We herkennen *Het Financieele Dagblad*, *De Volkskrant*, het *Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf*, 'de krant voor wakker Nederland' - een reclamekreet die de president graag aanhaalt.

De foto's uit het jaarverslag documenteren de arbeidsverhoudingen in de jaren negentig van deze eeuw. Ze tonen daarbij een meervoudige werkelijkheid. Zo heeft de foto van de president vergeleken met de andere iets uitdagends, iets ongegeneerds zelfs - wat ongetwijfeld te maken heeft met het onverhuld regenteske van de pose. Daar ligt een boodschap in vervat: goede bestuurders moeten weten wat er in de wereld gebeurt, lezen liever de krant dan dikke ambtelijke nota's. Ze hakken knopen door maar kunnen ook delegeren, laten zich niet gek maken door het ambtelijk apparaat en nemen de tijd voor het onderhouden van externe contacten. Welbeschouwd is dat krantenlezen een niet mis te verstaan bestuurlijk *statement*.

Ons Hoge College van Staat presenteert zich heden ten dage graag als 'transparant' en met een prettig 'platte' organisatie. De bedoeling is natuurlijk dat de fotoserie dat beeld ondersteunt. De president in zijn werkkamer herinnert de toeschouwer echter subtiel aan het verschil tussen ideaal en werkelijkheid. Zijn wereld is zeker niet dezelfde als die van zijn ambtenaren en dat is hier ook voor buitenstaanders meteen zichtbaar. Het officiële zelfbeeld wordt door het portret nogal gerelativeerd - wat maar gelukkig is voor de geschiedschrijving.

Ik moest er lang aan wennen, aan het leven bij deze werkgever. Ruim tien jaar had ik aan de universiteit gewerkt en plotseling maakte ik deel uit van een geheel ander bestel, met veel zorgvuldig in acht te nemen rangen en standen, een onbegrijpelijke parafencultuur, kamerbewaarders, antichambres, belet vragen, communi-

ceren via venijnige zinnetjes in de kantlijn. De zogenaamde Echte Wereld, die aanvankelijk vooral onwerkelijk overkwam met al die ambtelijke rituelen en die bijna byzantijnse hofcultuur. Met onderzoeksproducten die ongeacht de kwaliteit steevast het predicaat 'vernietigend' meekregen en forse politieke invloed hadden. Intussen werk ik er alweer bijna tien jaar en de verbazing is nog niet verdwenen. De gevoeligheid voor signalen van macht en prestige is denk ik toegenomen. Nu was dat laatste altijd al een *hang up*.

Wie weet heeft die me ook wel naar deze merkwaardige wereld gevoerd. Alle somberheid die deze gedachte me brengt vervliegt weer als de president me uitlegt wat er ècht interessant is in het nieuws.